

Մ աշտոցի Ա րձագանգ

Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Սուրբ Յակոբ Կիրակնօրեայ Դպրոցի ամսաթերթ
WWW.SOURPHAGOP.ORG (19-րդ տարի)

Այս թիւով.....

Մարտ ամսուան բացատրական տօնացոյց Էջ 2-11

Կիրակնօրեան եւ Մեծ Պահքը
Սբ. Թեոդորոս Զօրավար
Քառասուն Մանկունք
Մեծ Պահքի 7 Կիրակիները
Ա. Բուն Բ
Բ. Արտաքսման
Գ. Անառակին
Դ. Տնտեսին
Միջինք
Ե. Դատաւորին
Ս. Յովհաննէս Երուսաղէմացի
Ս. Յովհաննէս Օձնեցի
Ս. Յովհաննէս Որոտնեցի
Ս. Գրիգոր Տաթևացի
Տաթևի Վանք, Ճոպանուղի

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը Էջ 12-15

Մեծ Պահքը Երբեակ Իմաստով Էջ 16

Մարտ 2019 (ԻԶ տարի թիւ 7)

Պ...Պահք

Խաչքարի Հեղինակ՝ Ժողովրդական Վարպետ,
Ռուբեն Նալբանդյան

Ամսուան Համարը

«Երբ ծով կը պահէք, տրտումերես մի՛ ըլլաք կեղծաւորներուն նման, որոնք իրենց երեսը կը կախեն, որպէսզի մարդոց ցոյց տան թէ ծով կը պահեն: Վստահ եղէք, միայն ատիկա է անոնց վարձատրութիւնը: Ընդհակառակը, երբ դուն ծով կը պահես, օճէ՛ գլուխդ եւ լուա՛ երեսդ, որպէսզի մարդիկ չտեսնեն թէ ծով կը պահես, այլ՝ միայն Հայրը, որ անտեսանելի է եւ Հայրդ, որ կը տեսնէ կատարածդ, քեզ պիտի վարձատրէ յայտնապէս»:

Մատթէոս 6.16-18

Հաւատք

Կրօն

Եկեղեցի

Լեզու

Մշակոյթ

Մարտ ամսուան բացատրական տօնացոյց

Շբթ. 2	Կոստանդնուպոլսոյ Ս. Ժողովի 150 Հայրապետներուն
Կիր. 3	Մեծ Պահքի Ա. Կիրակի՝ ԲՈՒՆ ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆ
Բշ. 4	Ա. օր Մեծ Պահքի
Շբթ. 9	Սուրբ Թեոդորոս Զօրավար
Կիր. 10	Մեծ Պահքի Բ. Կիրակի՝ Արտաքսման
Կիր. 17	Մեծ Պահքի Գ. Կիրակի՝ Անառակին
Շբթ. 23	Ս. Յովհաննէս Երուսաղէմցի, Ս. Յովհաննէս Օձնեցի, Ս. Յովհաննէս Որոտնեցի, Ս. Գրիգոր Տաթևացի
Կիր. 24	Մեծ Պահքի Դ. Կիրակի՝ ՏՆՏԵՍԻՆ
Դշ. 27	ՄԻՋԻՆՔ
Շբթ. 30	Սուրբ Քառասուն Մանկունք
Կիր. 31	Մեծ Պահքի Ե. Կիրակի՝ ԴԱՏԱԻՈՐԻՆ

Պահք՝ 1, 4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,16,17,18,19,20,21,22,23,24,25,26,27,28,29,30,31

Կ. Պոլսոյ Տիեզերական Ժողով (381թ.) Ընդհանրական եկեղեցւոյ առգել պարմութեան փարբեր ժամանակափարուածներու ընթացքին ճառացած են դաւանաբանական, վարդապետական, վարչակազմակերպչական խնդիրներ, որոնց պարասխանները փրուած են սրբագումար փիւղերական ժողովներու ընթացքին: Այդպիսի ժողովներէն էր նաեւ, 381 թուականին թեոդոսիոս կայսեր հրամանով գումարուած Կ. Պոլսի Բ. փիւղերածողովը:

Արիոսական վէճերու որպէս արդիւնք յայտնուած էր նոր հերեպիկոսութիւն՝ գլուխ եւ պաշտպան ունենալով Կ. Պոլսոյ Մակեդոն արքեպիսկոպոսին, որ կը մերժէր Աուրբ հոգիին աստուածութիւնը: Աոյն խնդրով գումարուած վերոյիշեալ փիւղերածողովը վերահաստատեց Պիլիոյ ժողովին ընդունուած դաւանութիւնը եւ պաշտպանեց Աուրբ հոգիին աստուածութեան վարդապետութիւնը՝ որդեգրելով «մի Աստուածութիւն, երեք անձեր» բանաձեւը: Ընդունելով սոյն փիւղերածողովը՝ հայ եկեղեցին կը նշէ ժողովին մասնակից 150 սուրբ հայրապետներու յիշատակութեան օրը:

Կիրակնօրեան եւ Մեծ Պահքը

Մարտ 3-ին Կիրակնօրեայ Պարոյցը կը փոնջ վարդանանք եւ Բուն բարեկենդան, եւ աշակերտները կը ձգարուին հայկական փարապներով:

Այս փարուան Մեծ Պահքի մեր առազարկած աշակերտական ծոմապահութիւնը հետեւեալն է:

•Մարտ 4-9	Chips
Մարտ 10-16	Քեռապետի, համակարգիչ, պաստառով այլ խաղեր
Մարտ 17-23	Մուրմ (Շոֆոլա)
Մարտ 24-30	Կապային խմիչքներ
Մարտ 31- Ապրիլ 6	Շաֆար
Ապրիլ 7-13	Ծամոն
Ապրիլ 14-20	Քաւկիթ

Այս փարուան պահքի ընթացքին սորվելիքները հետեւեալներն են.

ՄԱԿՆԱԿՊՄԱՐՄԵԶ եւ ՆԱԿՆԱԿՊՄԱՐՄԱՆ Ա. Բ. սորվիլ խաչակնքել, Միջրունական Աղօթքը եւ «հաւարով խոստովանիմ»էն 3 համարներ:

ՆԱԿՆԱԿՊՄԱՐՄԱՆ Գ. Պ. Ե. եւ Զ. Գոց սորվիլ «հաւարով խոստովանիմ»ի առազին 18 համարները:

ԵՊԿՊՊՊՄԱԿԱՆ Գոց սորվիլ Ա. Կորնթացիս 13-րդ գլուխը, նոր կրակարանի Գիրքերու շարքը, եւ «հաւարով խոստովանիմ»ը:

Այս Մեծ Պահքի ընթացքին յիշենք նաեւ կարօտեալները եւ մեր ունեցածէն անոնց ալ բաժին հանենք:

Սուրբ Թեոդորոս զօրավարը համաքրիստոնեական սուրբ է, որուն յիշատակութիւնը Հայ եկեղեցին կը տօնէ Մեծ պահքի առաջին շաբաթ օրը:

Ըստ վարքագիրներու ծնունդով Ամասիա քաղաքի Սարու գիւղէն էր քրիստոնեայ բարեպաշտ ծնողներու զաւակ:

4-րդ դարու սկիզբէն Դիոկղետիանոսի հալածանքներու ժամանակ, ապացուցելու համար կուռքերու հնարովի և կեղծ ըլլալը, գիշերով կրակի կը մատնէ հեթանոսական Ռէա չաստուածուհիի մեհեանը: Այս արարքին համար բանտ կը նետուի և մեծագոյն չարչարանքներէն յետոյ 306թ. կը նահատակուի՝ այրուելով կրակի վրայ:

Սուրբ Թեոդորոս զօրավարը յայտնի է նաեւ որպէս «վիշապասպան», որ քաջութեամբ ու հաւատքով յաղթած է հսկայ վիշապի: Օտար եկեղեցիներուն մէջ յայտնի է նաև «Դիոն» անուամբ, որ յունարէն կը նշանակէ «նորեկ» զինուոր:

Կիլիկեան Հայաստանի Հռոմկլայի գաւառի Խալֆեթի ականին մէջ կը գտնուէր Ս. Թեոդորոս եկեղեցին որուն

մասին յիշատակութիւն կայ 1464 թուականի ձեռագիր յիշատակարանի մը մէջ:

Սվապի Սսեղնագործ

Սեբաստիոյ մէջ նահապարակուած 40 պինուորներ (Քառասուն մանկունք)

4-րդ դարու սկիզբը նահապարակուած Քրիստոսի 40 վկաները Վոֆր Թայֆի փարբեր Քաղաքներէն էին եւ Սեբաստիոյ կայսերական գունդին պինուորական ծառայութեան մէջ էին: Երբ Լիկիանոս կայսեր Բրամանով Նեսարիայի դուֆս Լիսիասը Բարցաֆննութիւն կը կազմակերպէ՝ բանակին մէջի Քրիստոնեայ պինուորներ յայտնաբերելու նպատակով, անոնցմէ 40-ը, Բաւարարիմ իրենց Բաւարֆին, անվեհեր պատասխաններով դարաւորներուն վայրոյթ կը պատճառեն եւ կը բանտարկուին: Ձմեռնային ցուրտ գիշեր մը պիրենֆ կը նետեն Սեբաստիոյ մօտակայ լիճը: 40-էն միայն մէկը չի

կրնար փանձանքներուն դիմանալ: Դուրս ելլելով սառած զուրէն, ան կը փորձէ փրկութիւն գտնել լճափին կառուցուած փան մէջ, սակայն այդպէս կնֆելով մահկանացուն, կը սրկուի թէ երկրային և թէ երկնային կեանքէն: Լուսաղէսին միւս բոլոր նահապարակները կ'երեւին լոյսէ պսակներով պարդարուած:

Պահապան պինուորներէն մէկը, փեսնելով այդ կը լեցուի Քրիստոսի Բաւարֆով և նետուելով լիճը, պսակակից կը դառնայ անոնց: Աստուածային Բրաշֆով ճմեռնային սառնամանիֆը դիմակալած վկաները առաւօրեան կը նահապարակուին: Անոնց նշխարները կ'ամփոփուին Սեբաստիոյ մէջ, ուր Բերագային կը կառուցուի «Քառասուն մանկունք» 40 գմբեթանի փառարը, որ կանգուն մնացած է մինչեւ Լենկթիմուրի արշաւանֆը:

40 մանկանց (պինուորներու) պատմութիւնը կը յորդորէ կեանքի բոլոր դժուարութիւններուն մէջ Բաւարարիմ մնալ Քրիստոսի Բաւարֆին, յաղթահարել դիւրահաճ գայթակղութիւնները՝ երկնային պսակին արժանանալու համար: Այս փարի անոնց յիշատակը կը փօնենֆ Մարտի 10-ին:

Մեծ Պահֆը ունի 7 Կիրակիներ, որոնք յարուկ եւ իմաստալից անուններ ունին.

Ա. Բուն Բարեկենդան

Մեծ Պահֆին նախորդող Կիրակին է. բարեկենդան կը նշանակէ բարի կեանք՝ աշխարհիկ իմաստով ուրախութիւն, խրախճանք, իսկ կրօնական իմաստով՝ երանելի կեանք, ինչպէս Ադամը կ'ապրէր դրախտին մէջ արտաքսուելէն առաջ:

Բ. Արտաքսման

Ադամն ու Եւան իրենց անհնազանդութեան պատճառաւ երկար չճացին դրախտին մէջ եւ արտաքսուեցան հոնկէ: Մեզի՝ մեղաւորներուս համար Քրիստոս ապաշխարութեամբ ցոյց տուաւ փրկութեան ճամբան, եւ դրախտին արժանանալու յոյսը:

Գ. Անառակին

Այս Կիրակին կը կրէ տուեալ օրուան ճաշու աւետարանի հատուածին անունը: Մեծ Պահֆի ընթացքին մեր ուղեւորութիւնը կը նմանի Անառակ Որդիին ապաշխարութեան յաջորդող դէպի իր հօր տունը վերադարձին: Այս առակը կը կարդանք Ղուկասի Աւետարանին 15.11-32 ին մէջ:

Դ. Տնտեսին

Անառակի Կիրակին կը յաջորդէ Տնտեսի Կիրակին որ իր անունը կը ստանայ դարձեալ Յիսուսի խօսած առակներէն մէկէն: Այս առակը կը կարդանք Ղուկասի Աւետարանին 16.1-13 ին մէջ: Միջինքը տեղի կ'ունենայ այս Կիրակին յաջորդող Չորեքշաբթին:

Ե. Դատաւորին

Դարձեալ Յիսուսի առակներէն մէկէն կը ստանայ իր անունը, որ դատաւորի մը եւ յարատեւող այրիի մը առակն է, զոր կրնանք կարդալ Ղուկաս 18.1-8 ի մէջ:

Զ. Գալստեան Այս կիրակի օրուան առակը Քրիստոսի աշխարհ գալուն խորհուրդը կը բացատրէ: Այդ օրուան աւետարանական ընթերցումին վերջին համարը՝ Մատթէոս 23.39 Քրիստոսի Գալստեան կ'ակնարկէ:

Է. Ծաղկազարդ Այսպէս կը կոչուի Քրիստոսի փառաւոր մուտքը Երուսաղէմ, իր խաչելութիւնն ու յարութիւնը կանխող Մէկշաբթի օրը: Այդ օր մանուկները եկեղեցի կ'երթան զարդարուած մուտքով ու կը մասնակցին թափօրին:

Ն. Կիրակի Բուն Բարեկենդան

ԵՊԵՄ

Նստուած սրեղծեց երկինքն ու երկիրը,
ան սրեղծեց ծառերն ու ծաղիկները եւ աշխարհի
բոլոր կենդանիները, ան սրեղծեց նաեւ Նոյան
ու Եւան որոնք ուրախ կ'ապրէին դրախտի մէջ:

Ր. Կիրակի Նորախան

ՆՊՆՄԻ ԵՒ ԵՐԱՅԻ ՆՊՄԱՔՄՈՒՄԸ

Նոյան եւ Եւա դրախտին մէջ ուրախ կ'ապրէին,
Նստուած իրենց ամէն բան արօժնած էր ուրել, բացի
իմաստութեան ծառի պտուղէն: Չար սատանան օճի
կերպարանքով մօտեցաւ ու խաբեց Եւային ու Նոյամին
եւ անոնք կերան արգիլուած ծառի պտուղէն: Նստուած
երբ իմացաւ շար բարկացաւ եւ Նոյամին ու Եւային
արտախնայեց (դուրս դրաւ) դրախտէն:

Գ. Կիրակի Ննառակին

ԿՊՄՈՒԿԾ ՈՋԽԱՐԸ

Քրովի մը 100 ոչխարներ ունէր, անոնցմէ մէկը
կորսուեցաւ:

Քրովիը ձգեց իր 99 ոչխարները արօտավայրին
մէջ եւ գնաց փնտրելու կորսուած ոչխարը եւ երբ
գտաւ ուրախութեամբ իր ուսերուն վրայ դրաւ ոչխարը
եւ վերադարձաւ միւսներուն մօտ:

Գ. Կիրակի Անառակին

Կորսուած դրամը

Կին մը փասը արծաթ դահեկան ունէր: Անոնցմէ մէկը կորսնցուց, լոյսը վառեց եւ փունը ուշադրութեամբ ավեց, մինչեւ որ դահեկանը գտնէ:

Երբ գտաւ կորսուած դրամը կանչեց իր բարեկամուհիները ու դրացիները եւ ուրախացաւ անոնց հետ:

Անառակ զոյգին

Մարդ մը երկու վաւակ ունէր: Կրտսերը հօրը ըսաւ. «Քայր, խու սրացուած լէյր ինձի ինկած բաժինը հիմա՛ փուր ինձի»: Եւ հայրը իր վաւակներուն միզել բաժնեց իր ունեցածը: Քանի մը օր ետէ, կրտսեր վաւակը առաւ իր ամբողջ հարստութիւնը եւ հեռու երկիր մը գնաց: Բոն անառակ կեանք մը ապրելով՝ վարնեց հարստութիւնը եւ սպառեց իր ամբողջ ունեցածը:

Պատահեցաւ որ այդ երկրին մէջ մեծ սով մը փրեց, երբ արդէն ինք սկսած էր աղէփարանալ: Ուստի գնաց այդ երկրի խաղաղացիներէն մէկուն խոյ ծառայ եղաւ, եւ անիկա իր ագարակը դրկեց Վինք՝ խոյ արածելու համար: Նոյնիսկ պատրաստ էր խոյերուն կերած անլցուիքէն իր փորը լեցնելու, սակայն ոչ ոք կու փար իրեն: Երբ անդրադարձաւ իր վիճակին, ուլեց վերադառնալ իր հօրը խոյ:

Մակաւին փունէն բաւական հեռու էր, երբ հայրը փեսաւ Վինք ու գրաց, վազելով դիմաւորեց Վայն, Վիվին փաթթուեցաւ եւ համբուրեց: Որդին հօրը ըսաւ. «Քայր, մեղանչեցի Աստուծոյ եւ լէվի դէմ. այլեւս արժանի չեմ խու որդիդ կոչուելու»: Հայրը իր ծառաներուն հրամայեց. «անմիզապէս բերէ՛ք լաւագոյն պատմութեանը եւ հագցուցէ՛ք իրեն. Մարանի անցուցէ՛ք իր մարին եւ կօշիկ փուլէ՛ք իրեն: Բերէ՛ք պարարտ հորթը, մորթեցէ՛ք, ուրենք եւ ուրախանանք: Որովհետեւ իմ այս վաւակս մեռած էր՝ ողզնցաւ, կորսուած էր՝ գտնուեցաւ»: Եւ սկսան խրախեանքի:

Դ. Կիրակի՝ Մնտեսին Եւրոպայի տնտեսը

Մեծահարուստ մարդ մը կար, որ իր սրահուստներուն վրայ տնտես մը ունէր: Երբ տնտեսին մասին մարդիկ ամբաստանութիւն ըրին՝ ըսելով թէ իր տնտեսը հարստութիւնը կը վարեն, մեծահարուստը կանչեց Վինչ եւ ըսաւ. «Ինչ են խո մասիդ այս ըստածները: Բեւի յանձնուած բոլոր սրահուստներու հաշիւը փութ: Այլեւս իմ տնտեսս չես կրնար ըլլալ»:

Մնտեսը ինչնիրեն խորհեցաւ. «Ինչ կրնամ ընել. Ահա փէրս Վինչ տնտեսութեան պաշտօնէն կը վրկէ: Բանուորութիւն չեմ կրնար ընել, մուրալու կ'ամչնամ: Մակայն գիտեմ թէ ինչ պէտք է ընեմ, որ երբ փէրս Վինչ տնտեսութեան պաշտօնէն հեռացնէ, մարդիկ ընդունին Վինչ իրենց փոխարէններս»: Ապա մէկ առ մէկ կանչեց իր տնտեսը պարտապանները եւ առագինին հարցուց. «Որքան պարտք ունիս տնտեսը»:

Անիկա պարտախանեց. «Երկու հարիւր թիթէ ձէթ»: Մնտեսը ըսաւ. «Ահալա սիկ պարտամուրհակդ. Նստի եւ անմիզապէս գրէ՝ հարիւր»: Յետոյ հարցուց միւսին. «Պուն որքան պարտք ունիս»: Անիկա պարտախանեց. «Չորս հարիւր յիսուն պարկ ցորեն»: Մնտեսը ըսաւ. «Ահալա սիկ պարտամուրհակդ. Նստի եւ գրէ՝ երեք հարիւր յիսուն»: Մէկը ասիկա լսելով՝ գովեց անիրաւ տնտեսը իր հնարամտութեան համար:

Պովիտեմ այս աշխարհի մարդիկը իրարու հանդէպ իրենց վարմունքին մէջ աւելի եւարակ են խան լոյսի որդիները: Եւ ես կ'ըսեմ ճշմարիտ. - Աշխարհիկ հարստութիւնը գործածեցէ՛ք այնպէս՝ որ Աստուծոյ բարեկամութիւնը շահիք, որպէս Վինչ երբ այս աշխարհէն ելլէք, ճշմարտեմական յարկերու մէջ ընդունին:

Միզինք

Մուրբ 40 մանկանց փոսին նախորդող Չորեքշաբթի օրը Միզինք է, որովհետեւ կը հանդիպի Մեծ Պահի կէսին: Այս օրը երկարատեւ պահի շրջանին կէսը նուաճած ըլլալու աւելումն է ու խնդրութեան առիթ կը նկատուի: Սեղանները կը սարճուին պահի յարուկ ուրելիքներով:

Ինչ աւանդութիւն էր որ Միզինքի օրը փոխարէններս պարտաւարութիւնը բաղարկ կոչուած հաց մը որուն մէջ կը պահուէր մանր երկաթեայ դրամ մը: Երբ տնտեսը կ'ունենար ընտանեկան հաւաքոյթ, հացը մաս առ մաս կը բաժնուէր եւ բոլորին ուշադրութիւնը կը կեդրոնանար գրեւելու համար փարուան այն բախտաւոր անձը որուն հացի բաժնին մէջէն պիտի ելլէր երկաթեայ դրամը:

Դ. Կիրակի Մոնպետին

ԱՊՔԱՄ ՂԱՋԱՐՈՍ

Մեծաբարուսփ մարդ մը կար, որ բեհեց եւ ծիրանի հագուստներ կը հագնէր եւ ամէն օր փառաւոր խնեոյժ կ'ընէր: Ղազարոս անունով աղճար մըն ալ կար, անոր դրան առգել կը նստէր եւ կը յուսար իր փորը լեցնել մեծաբարուսփին սեղանի ատելցուփներով: Ղազարոս վերջերով ծածկուած էր, եւ շուներ կու գային իր վերջերը կը լվէին: Աղճարը մեռաւ եւ հրեշտակները վինժ փարին Աբրահամի մօտ: Մեծաբարուսփն ալ մեռաւ եւ թաղուեցաւ: Մինչ մեծաբարուսփը

Դժոխքին մէջ կը փանզուէր, աչքերը բարձրացուց եւ հեռուն Աբրահամը րեսաւ, ինչպէս նաեւ Ղազարոսը՝ անոր խով: Մեծաբարուսփը աղաղակեց. «հայր Աբրահամ, ողորմէ՛ ինձի եւ զրկէ՛ Ղազարոսը, որ մարին ծայրը զուրին թաթսէ եւ զովացնէ լեզուս, որովհետեւ այս կրակին մէջ ծարաւէն կը փառապիս»: Աբրահամ ըսաւ անոր. «Պրդեակ, յիշէ՛ թէ ինչպէս դուն խու կեանքիդ ընթացքին ամէն օր բարիժ վայելեցիր, մինչ Ղազարոս չարչարուեցաւ: Բի՛մա անիկա հոս կը հանգստանայ, մինչ դուն հոն կը փառապիս: Չիտցիր նաեւ, որ մեծ անդունդ մը կայ մեր եւ ճեր միգել: Եթէ ուզեն այստեղէն ճեր մօտ անցնիլ՝ չեն կրնար, եւ ոչ ալ մէկը հոնկէ մեր մօտ կրնայ գալ»: Մեծաբարուսփը ըսաւ. «Կ'աղաչեմ, հայր, Ղազարոսը զրկէ իմ հօրս փունը, ուր հինգ եղբայրներ ունիմ, թող վանոնժ նախազգուշացնէ՝ որպէսպի անոնժ ալ փանզանժի այս վայրը չգան»: Աբրահամ ըսաւ անոր. «Անոնժ Մովսէսի Օրէնքն ու մարգարէները ունին. թող անոնց պարուիրանները լսեն եւ գործադրեն»: Մեծաբարուսփը ըսաւ. «Արիկա բաւական չէ, հայր Աբրահամ. բայց եթէ մեռելներէն մէկը յարուրին առնէ եւ երթայ իրենց՝ պիտի ապաշխարեն»: Աբրահամ պարասխնեց. «Եթէ Մովսէսի Օրէնքին եւ մարգարէներուն մարիկ չեն ըներ, մեռելներէն յարուրին առնող մըն ալ պիտի չկարենայ համուլել վիրենժ»:

Ե. Կիրակի Պատարհին

ԱՅՄՐ ԿԻՆՐ ԵՒ ՊԱՄԱԻՐՈՐ

Քաղաքի մը մէջ դատարար մը կար, որ ո՛չ Աստուծո՛ւն կը վախճար եւ ոչ ալ մարդոցմէ կ'անշնար: Նոյն քաղաքին մէջ այրի կին մըն ալ կար, որ անոր կը դիմէր եւ կը խնդրէր. «Իրաւունքս պաշտպանէ՛ Բակոտակորդէս»:

Պատարարը երկար ժամանակ մերժեց դատը տեսնել, սակայն ի վերջոյ ըսաւ ինքնիրեն. «Թէեւ Աստուծո՛ւն չէմ վախճար եւ մարդոցմէ չէմ անշնար, բայց քանի այս այրին նեղութիւն կու տայ ինձի, իր դատը տեսնեմ, որպէսպի մինչեւ վերջ խոյս գալով վիս չանհանգստացնէ»:

ՎԱՐԻՍԵՅԻՆ ԵՒ ՄԱՔՍԱԻՐՈՐ

Երկու հոգի տաճար գացին աղօթելու. մէկը՝ Վարիսեցի, միւսը՝ մաքսաւոր: Վարիսեցին մէկ կողմ կեցած, ինքնիրեն կ'աղօթէր. «Աստուած իմ, շնորհակալ եմ քեզմէ՛ որ ուրիշ մարդոց նման՝ յափշտակող, անիրաւ, շնացող չեմ, կամ այս մաքսաւորին պէս ալ չեմ: Այլ՝ շաբաթը երկու անգամ ծոմ կը պահեմ եւ ամբողջ եկամուտիս տասանորդը տաճարին կու տամ»: Իսկ մաքսաւորը հեռուն կեցած, աչքերը առանց վեր բարձրացնելու՝ կուրծքը կը ծեծէր եւ կ'ըսէր. «Աստուած, ներէ՛ մեղաւորիս մեղքերը»:

- Կ'ըսեմ քեզի,- ելրակացուց Յիսուս,- մաքսաւորն է որ արդարացած փուն գնաց, եւ ոչ թէ Վարիսեցին, որովհետեւ ով որ իր անձը կը բարձրացնէ՝ պիտի խոնարհի, եւ ով իր անձը խոնարհեցնէ՝ պիտի բարձրանայ:

Յովհաննէս Երուսաղէմացի (Պլուզ)

Հայաստանեայց եկեղեցին Մեծ Պահքի 4-րդ Կիրակին, Տնտեսի Կիրակին, նախորդող շաբաթ օրը կը յիշատակէ Յովհաննէս Երուսաղէմացիի եւ երեք կրօնա-ազգային դէմքերու տօնը: Ահա կը ներկայացնենք անոնցմէ իւրաքանչիւրին մասին հակիրճ կենսագրական մը:

Ս. Յովհաննէս Օձնեցի

Հայոց կաթողիկոս 717-728 թուականներուն եւ ծանօթ շարականագիր: Իր հեռատես եւ իւելացի կարողութիւններով, յաջողած է արաբական խալիֆայութեան տիրապետութեան ժամանակ ամրապնդել հայ եկեղեցւոյ դիրքը եւ զերծ պահել զայն զանազան տուրքերէ եւ հարկերէ: 718-ին կազմակերպած է եպիսկոպոսական ժողով, Դուինի մէջ, ուր մշակուած են եկեղեցական 37 օրէնքներ: Ան նշանաւոր է նաեւ աղանդներու դէմ իր մղած պայքարով:

Հոչակաւոր է իր փիլիսոփայական գիտելիքներով, որոնց շնորհիւ փորձած է ամրապնդել հայ եկեղեցին:

Ս. Յովհաննէս Որոտնեցի

Ծնած է Սիւնեաց Ծղուկ գաւառի Վաղադն գիւղին մէջ, 1315-ին: Աշակերտած է Գլաձորի համալսարանին մէջ Տիրատուր վարդապետին, որու մահէն ետք փոխադրուած է Որոտանի վանքը, հոն ստանալով Որոտնեցի մականունը: Ան ծանօթ է իբր մեծ աստուածաբան, իմաստասէր, մատենագիր եւ ուսուցչապետ: Հիմնած է Տաթևի համալսարանը եւ Ապրակունիսի բարձրորակ վանական դպրոցը, որոնք դարձած են աստուածաբանական եւ փիլիսոփայական կարեւորագոյն կեդրոններ: Պայքար մղած է հայաստանեայց եկեղեցւոյ լատինացման շարժումին դէմ:

Ան իր ժառանգ թողած աշխատութիւններուն մէջ արծարծած է հայ եկեղեցւոյ արարչութեան, եկեղեցաբանութեան, հրեշտակաբանութեան խնդիրներ եւ մանաւանդ մարդկային հոգիի մասին խորհրդածութիւններ:

Ս. Գրիգոր Տաթևացի

Յովհաննէս Որոտնեցիի նշանաւոր աշակերտներէն, աստուածաբան, փիլիսոփայ եւ մանկավարժ: Իր ժամանակակիցներուն կողմէ անուանուած է «Եռամեծ վարդապետ», «վարժապետ հայոցն»: Իր կարեւորագոյն գործերէն է «Գիրք հարցմանց»-ը որ աստուածաբանութեան գործնական գիրք մըն է: Ունի նաեւ քարոզչական հաւաքածոյ հատոր մը:

Սուրբ Գրիգոր Տաթևացի ծնած է 1346-ին Վայոց Ձոր: Ան Յովհաննէս Որոտնեցիի հոչակաւոր աշակերտներէն մէկը ըլլալով՝ անոր պէս վարպետ էր լատիններէն լեզուի եւ յունական իմաստասիրութեան մէջ:

Թէեւ Գրիգոր Տաթևացի իր կեանքի մեծ բաժինը անցուցած է Տաթևի վանքէն ներս, ան այցելած է նաեւ բազմաթիւ այլ վանքեր որոնցմէ իւրաքանչիւրին մէջ արժանացած է իր աշակերտներուն յարգանքին, համարումին եւ հիացումին: Իր հանճարին շնորհիւ յաջողած է իր այցելած իւրաքանչիւր վանքէ ներս բազմացնել աշակերտներու ու հետեւորդներու թիւը:

Հաւատքի մեծ պաշտպան, մտաւորական ու հոգեւոր առաջնորդ Գրիգոր Տաթևացի հայ ժողովուրդին կողմէ կոչուած է յաճախ «երկրորդ Գրիգոր Լուսաւորիչ»:

Տաթևի Վանք

Հայաստանի հանրապետության հարավային ծայրը կը գտնուի Մինիքի մարզը որմէ ներս կառուցուած է մարզի պատմաճարտարապետական ամենէն նշանաւոր շինութիւնը՝ Տաթևի վանքը:

Կըսուի թէ ՏԱԹԵՒ բառը «Տա Թեւ» է «Թող Աստուած թեւ տա ձեզի» իմաստով, որ այդ օրերու հաւատացեալ ժողովուրդին աղօթքն էր շինողներուն, որոնք այդ դժուարին օրերուն եւ դժուարին տեղ վանք կ'ուզէին կառուցել:

Տաթևի վանքը հիմնուած է 9-րդ դարուն եւ անոր ամենէն հին շինութիւնը եղած է 895 թուականին կառուցուած Սուրբ Պօղոս-Պետրոս եկեղեցին: Եկեղեցոյ պատերը ծածկուած եղած

են հարուստ որճասնկարներով որոնցմէ այժմ քիչ բան պահպանուած է: Սուրբ Պօղոս-Պետրոս եկեղեցին դէպի հարաւ կառուցուած է Սուրբ Գրիգոր Եկեղեցին 1295-ին որուն ենթադրեալ ճարտարապետն է Մոմիկը:

Կը պատմուի թէ Տաթևի վանք այցելողները իրենց ուշադրութիւնը կը դարձնեն վանքի բակէն ներս, 10-րդ դարու սկիզբէն մեզի հասած հետաքրքրական յուշարձանի մը վրայ որ կը կոչուի «ճօճուող յուշասիւն» կամ «գաւազան»: Այս յուշասիւնը վանքի միակ կառոյցն է որ իր 8 մեթր հասակով հանդերձ անխաթար մնացած է շրջանի բազմաթիւ երկրաշարժներէն:

14-րդ եւ 15-րդ դարերուն, Տաթևի վանքը հայկական մշակոյթի եւ լուսաւորութեան ճանչցուած կեդրոններէն մէկը եղած է ուր գործած են Տաթևի համալսարանը, մատենադարանը եւ մանրանկարչութեան դպրոցը: Տաթևի համալսարանէն ներս աշխատած են յայտնի գիտնականներ եւ աստուածաբաններ՝ ինչպէս Յովհաննէս Որոտնեցի եւ Գրիգոր Տաթևացի:

Տաթևի Ճոպանուղի Հոկտեմբեր 2010-ին Աշխարհի երկարագոյն ճոպանուղին, 5.7 քմ երկարութեամբ, միացուց Տաթևի վանքը Հալիձոր գիւղին:

Ճոպանուղին կը շարժի ժամական 37 քմ արագութեամբ եւ 11 վայրկեանէն Հալիձորէն Տաթևի վանք կը հասնի:

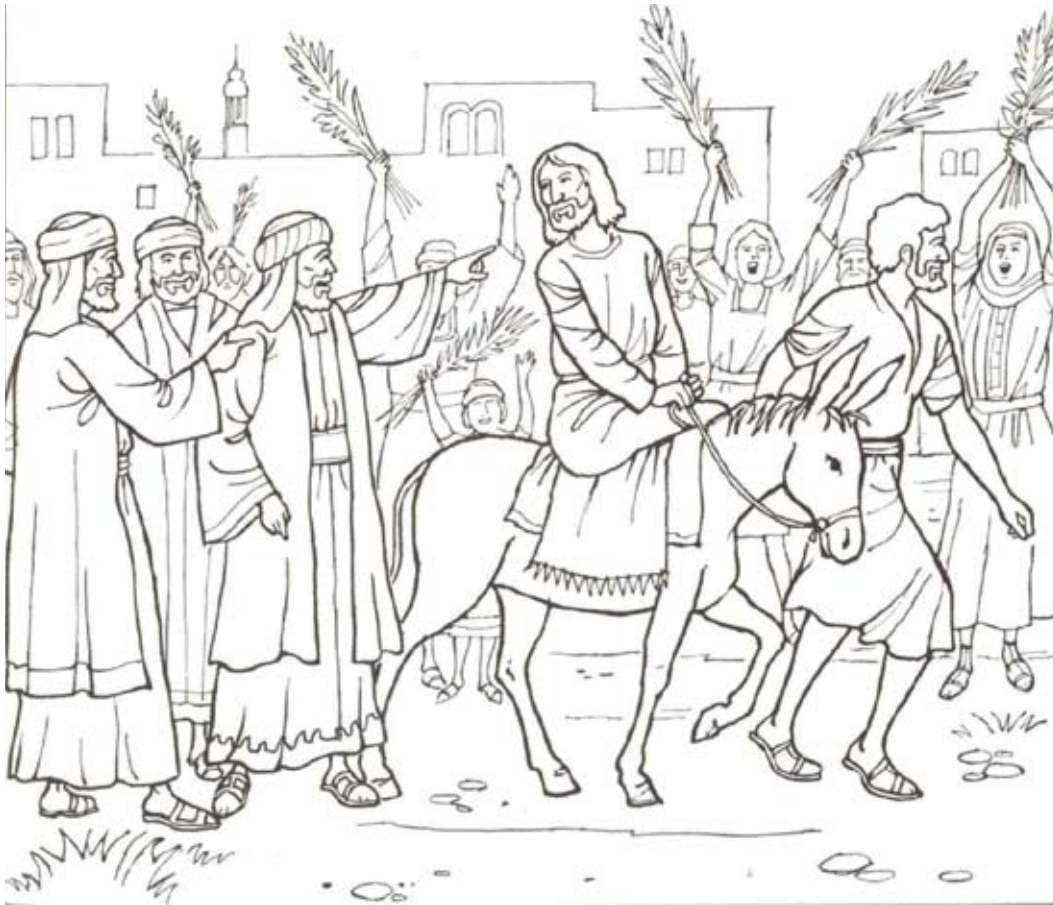

Ճոպանուղին վար դիտուած

Ճոպանուղին

Պրն է եիշդ պաբասխանը
Մանկապարտէլի անկիւն

Յիսուսի յաղթական մուտքը Երուսաղէմ:

Այս տարի Ծաղկաւարդը Ապրիլ --ին է:

Ամբողջացուր ըստ Յովհաննէսի Աւետարանին 12.12-15

աւանակին, թագաւորդ, Սուրբ, էջ, թագաւորը, Ովսաննա՛, արմաւենիի, Յիսուս, Ջարկի, բաւմութիւն

Յագորդ օրը, ժողովուրդի մեծ ----- մը, որ ----- րօնին առիթով Երուսաղէմ եկած էր, երբ լսեց թէ ----- Երուսաղէմ կու գայ, ----- եիւղեր առաւ եւ Յիսուսը դիմաւորելու ելաւ, բարձրաճայն աղաղակելով. «-----, օրհնեալ ըլլայ ան՝ որ կու գայ Միւրոզ անունով, Իսրայէլի -----»:

Յիսուս -- մը գրնելով՝ նստաւ անոր վրայ, ինչպէս որ ----- գիրքերուն մէջ գրուած է.-

«Մի՛ վախնար, ղ՛վ Երուսաղէմ, Աիոնի՛ աղգիկ. ահա ----- Ֆէլի կու գայ իշու մը ----- վրայ նստած:

Պրն է Էիշդ պատասխանը
Նախակրթարան Ա., Բ. և Գ. դասարաններու անկիւն

1.- Պրն Է Էիշդ այս տարի կը փոճենք Մարտ 30-ին:

- ա. Ա. Ղեւոնդեանց խաճանաներուն
- բ. Ա. Աբգար թագաւորին
- գ. Ա. Վահան Գողթնացիին
- դ. Սուրբ Քառասուն Մանուկներուն

2.- Այս տարի Էրբ կը փոճենք Մնտեսի Կիրակին:

- ա. փետրուար 6
- բ. փետրուար 26
- գ. Մարտ 4
- դ. Մարտ 24

3.- Այս տարի Էրբ է Միգինժը:

- ա. Մարտ 27
- բ. Մարտ 22
- գ. փետրուար 16
- դ. փետրուար 19

4.- Այս տարի Էրբ է Ծաղկավարդը:

- ա. Ապրիլ 14
- բ. Մարտ 1
- գ. Ապրիլ 9
- դ. Մարտ 25

5.- Ա. Գրիգոր Մաթեւոսի ղր վանքին մէզ անցուց իր ժամանակին մեծագոյն բաժինը:

- ա. Սանահին
- բ. Քաղբար
- գ. Նարեկ
- դ. Մաթեւ

6.- Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ 13 տարի ղր մնաց:

- ա. Խոր Վիրապ
- բ. Մաթեւի Վանք
- գ. Մորդապ թագաւորի պալատին մէզ
- դ. Սանահին

7.- Քայերէնով «Telepherique»-ին կ'ըսենք

Ծ-----:

8.- Մեծ Պահէի ընթացքին ղնչ վիճակի մէզ կը մնայ Սուրբ Խորանին վարագոյրը:

- ա. Բայ
- բ. Գոյ

9.- Քերեւեալներէն ղր մէկը Յիսուսի պատմած առակներէն է:

- ա. Անառակին
- բ. Մնտեսին
- գ. Պատաւորին
- դ. Գալստեան

10.- Միգինժը շաբաթուան ղր օրը կ'ըլլայ:

- ա. Երկուշաբթի
- բ. Երեքշաբթի
- գ. Չորեքշաբթի
- դ. Քինգշաբթի

Պրն է եիշդ պատասխանը

Նախակրթարան Պ., Ե. և Ջ. դասարաններու անկիւն

1.- Պրն ւ փոնը այս փարի կը փոնենք Մարտ 9-ին:

ա. Ա. Պետոնդեանց քահանաներուն

բ. Ա. Գրիգոր Լուսաւորիչ մուրն ի վիրապ

գ. Ա. Գրիգոր Լուսաւորիչ ելն ի վիրապ
դ. Աուրբ Թէոդորոս Ջօրավարին

փարբեր քաղաքներէն էին:

փոքր ----

7.- Քերտեւալներէն ո՞վ Օջուն գիւղին մէջ ծնած էր:

ա. Գրիգոր Մաթեւայի

բ. Ա. Յովհաննէս Երուսաղէմցի

գ. Ա. Յովհաննէս Պրոփնէցի

դ. Ա. Յովհաննէս Օջնէցի

2.- Ծաղկավարդին նախորդող Ծաբաթ օրը որու յիշարակը կը փոնենք:

ա. Պավարոսի Յարութեան

բ. Յիսուսի Յարութեան

գ. Յիսուսի Երուսաղէմ մուրքին

դ. Լերան քարուլին

8.- Քերտեւալներէն ո՞վ վայոց Ձորի մարպին մէջ ծնած էր:

ա. Գրիգոր Մաթեւայի

բ. Ա. Յովհաննէս Երուսաղէմցի

գ. Ա. Յովհաննէս Պրոփնէցի

դ. Ա. Յովհաննէս Օջնէցի

3.- Այս փարի Մարտ 23-ին ո՞ր սուրբերուն փոնը կը փոնենք:

ա. Ա. Գրիգոր Մաթեւայի

բ. Ա. Յովհաննէս Երուսաղէմցի

գ. Ա. Յովհաննէս Պրոփնէցի

դ. Ա. Յովհաննէս Օջնէցի

9.- Երբ աշխարհի ամենէն երկար եռփայնուղին (**téléphérique**) նսրիս ո՞ր վանքը կը հասնիս:

4.- Միզինքը ո՞ր երկու կիրակիներու մէջի Ջորեքշաբթի օրուան կը հանդիպի:

ա. Անառակին եւ Մնրտեսին

բ. Մնրտեսին եւ Պարաւորին

գ. Պարաւորին եւ Գալստեան

դ. Մնրտեսին եւ Գալստեան

10.- Երբ ըսենք «մուրն ի վիրապ» կամ «ելն ի վիրապ», ո՞ր սուրբին մասին կը խօսինք:

Ա. Գ-----

5.- Քերտեւալներէն որուն մասին կը կարդանք Պուկաս 18.1-8-ի մէջ:

ա. Պարաւորին

բ. Մնրտեսին

գ. Գալստեան

դ. Անառակին

6.- Քառասուն Մանուկները ո՞ր շրջանի

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը
Երկրորդականի անկիւն

1.- Ո՞ւր կը կարդանք. «Երբ ծով կը պահէք, տրտումերես մի՛ ըլլաք կեղծաւորներուն նման...»:

- ա. Մատթէոս 6.16
- բ. Մարկոս 6.16
- գ. Ղուկաս 6.16
- դ. Յովհաննէս 6.16

2.- Ո՞վ ըսած է.«Մէկը կարող է կենդանիի միս չուտել, բայց անընդհատ իր եղբօր միսը ծամել»:

Ե-----

3.- Գրէ՛ Պահքի 7-ը Կիրակիները ճիշդ շարքով:

- ա. Բուն Բարեկենդան
- բ.
- գ.
- դ.
- ե.
- զ.
- է.

4.- Վարդանանցէն քանի՞ օրեր ետք Բուն Բարեկենդան է:

- ա. 3
- բ. 10
- գ. 7
- դ. 17

5.- Հետեւեալներէն ո՞ր մէկը Յիսուսի պատմած առակներուն մաս չի կազմեր:

- ա. Դատաւորին
- բ. Տնտեսին
- գ. Գալստեան

դ. Անտոակին

6.- Սեբաստիոյ մէջ կառուցուած էր քառասուն Գմբեթանի տաճար մը: Այս տաճարը մինչեւ ե՞րբ կանգուն մնացած էր:

Լ-----բը

7.- Հետեւեալներէն ո՞վ հիմնած է Տաթեւի համալսարանը:

- ա. Գրիգոր Տաթեւացի
- բ. Ս. Յովհաննէս Երուսաղէմցի
- գ. Ս. Յովհաննէս Որոտնեցի
- դ. Ս. Յովհաննէս Օձնեցի

8.- Հետեւեալներէն ո՞վ Կաթողիկոս եղած է ու մշակած 37 եկեղեցական օրէնքներ 718-ի Դուինի մէջ կազմակերպուած եպիսկոպոսական ժողովին:

- ա. Գրիգոր Տաթեւացի
- բ. Ս. Յովհաննէս Երուսաղէմցի
- գ. Ս. Յովհաննէս Որոտնեցի
- դ. Ս. Յովհաննէս Օձնեցի

9.- Պլուզ կը նշանակէ գաճաճ կամ կարճահասակ: Գրէ՛ Պլուզին լման անունը:

Յ----- Ե-----

10.- Ամբողջացո՛ւր. Ս. Յովհաննէս Որոտնեցին պայքար մղած է հայաստանեայց եկեղեցւոյ լ----- շարժումին դէմ:

Մեծ պահքը երրեակ իմաստով*

Մեծ պահքի քառասնօրեայ շրջանը եկեղեցւոյ հաւատացեալներուն համար հոգեկան վերանորոգութեան սքանչելի առիթ մըն է: Երբ անիկա գիտակցօրէն ապրուի հոգեկան ազնուացման, առհասարակ մարդ անհատի երջանկութեան ամենէն ազդու եւ բարերար միջոցը կը դառնայ: Մեծ պահքը գիտակցօրէն ապրիլ կը նշանակէ:-

1. Աղօթքը դարձնել մեր կեանքի կեդրոնական առանցքը

Առաջին հերթին, աղօթել առանձնապէս տունին կամ ուրիշ այլ հանդարտ միջավայրի մէջ, ուր ինքնամփոփումի, առանձին ըլլալու, ինք իր խղճին հետ խօսակից դառնալու կարելիութիւնը կայ: Կ'անդրադառնա՞նք թէ մարդ առօրեայ կեանքին մէջ որքան գրաւուած է ուրիշներով...: Բայց անհրաժեշտ է որ երբեմն ինք իր անձին հետ առանձին ըլլայ, եւ Աստուծոյ ամենատես աչքին ներքեւ, դիտէ ու քննէ ինքզինք...:

Խոկումի, ինքնանդրադարձումի, առանձնութեան, աղօթքի պահերուն, երբ ոչ ոք մեզի կը նայի, ուրիշ մէկու հետ կապ չունինք, երբ մեր աչքերը մեր անձերուն վրայ կը սեւեռենք, այն ատեն կը յաջողինք սրտբացօրէն, ճշմարտօրէն եւ ջինջ յստակութեամբ մենք զմեզ տեսնել, ճանչնալ եւ սրբագրել կամ վերանորոգել...:

2. Պահք բռնել

Աղօթելու հետ առնութիւն եւ բացի աղօթելէ անհրաժեշտ է պահք բռնել, ինչպէս ժողովրդական արտայայտութեամբ կ'ըսուի: Ի՞նչ կը նշանակէ պահք բռնել...:

Կրօնական ճշգրիտ եւ խորունկ իմաստով՝ պահքը այնպիսի արարք մըն է որ մարդը կ'առաջնորդէ ինքզինք կամաւորապէս զրկելու որոշ զգայարանական, նիւթական հաճոյքներէ եւ ճոխութիւններէ: Առիթ կու տայ անոր մտածելու հոգեկան, բարոյական կեանքի մշակման մասին...:

Յիսուսի կեանքի պատկերին մէջ մենք կը տեսնենք որ Ան քառասուն (40) օր անապատի մէջ առանձնացաւ, ինքզինք կերակուրներէ զրկեց, հոգեպէս զօրանալու համար: Աւետարանին մէջ մենք կը կարդանք թէ Ան պատուիրեց Իր հետեւորդներուն եւ ըսաւ որ պէտք է պահք բռնէք բայց ոչ «ի ցոյց մարդկանց», այլ ներքին ինքնամփոփումով, որպէսզի պահքը արժէք ստանայ եւ ծառայէ անձին վերանորոգութեան...:

3. Բարիք Գործել

Մեծ պահքը շրջանը գիտակցօրէն ապրիլ կամ գործնապէս իմաստաւորել կը նշանակէ ոչ միայն ներանձնական աղօթք ընել կամ պահք բռնել, այլ նաեւ որոշ գործեր կատարել, դրական արարքներ գործել, որոնց նպատակն ու արդիւնքը բարիք ըլլան, եւ ոչ թէ միայն անհատին, այլ իր նմանին, ուրիշին երջանկութեան ծառայեն:

Հետեւաբար, Մեծ Պահքը քառասնօրեայ շրջանը քրիստոնէաբար եւ հայօրէն ապրելու համար ունինք երեք գլխաւոր պարտաւորութիւններ.

- 1.- Աղօթել՝ առանձնապէս եւ հաւաքաբար
- 2.- Պահք բռնել ինքնազրկումի սկզբունքով
- 3.- Բարիք գործել՝ ծառայութիւններ մատուցանելով:

***հատուածներ՝ «Պարզ խօսքեր՝ պարզ հոգիներու համար» Գարեգին Ա. Ամենայն Յայրոց կաթողիկոս**